

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพในการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไปปฏิบัติ ในเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรจังหวัดชุมพร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไปปฏิบัติ ในเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรจังหวัดชุมพร เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไปปฏิบัติ ในเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรจังหวัดชุมพร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการนำนโยบายไปปฏิบัติ กับประสิทธิภาพในการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไปปฏิบัติ ในเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรจังหวัดชุมพร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการตำรวจชั้นประทวน สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดชุมพร ในปีงบประมาณ 2552-2553 ที่ประจำการอยู่ในสถานีตำรวจระดับอำเภอ 8 แห่ง สถานีตำรวจระดับตำบล 8 แห่ง และกองกำกับการ 1 แห่ง จำนวน 285 นาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลปัจจัยการนำนโยบายไปปฏิบัติ ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไปปฏิบัติ ในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรจังหวัดชุมพร และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะทั่วไป

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการทดสอบค่าที (t-test) สถิติทดสอบความแปรปรวน (F-test) ทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) และสถิติสหสัมพันธ์โมเมนต์ผลคูณเพียร์สัน สามารถสรุปผล อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 65.26 มีอายุระหว่าง 35-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.96 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 62.81 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 45.26 และมีระดับชั้นยศชั้นประทวน คิดเป็นร้อยละ 56.84

2. ผลการศึกษาปัจจัยการนำนโยบายไปปฏิบัติของข้าราชการตำรวจในเขตพื้นที่ ตำรวจภูธรจังหวัดชุมพร พบว่า โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านลักษณะของนโยบาย และด้านสภาพแวดล้อมของนโยบาย ตามลำดับ ส่วนด้านความสามารถของหน่วยงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งสรุปผลเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

2.1 ด้านลักษณะของนโยบาย พบว่า โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีการจัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์ของนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไว้อย่างดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีการประสานงานเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือก ทั้งภายในหน่วยงานและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง และนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือก มีความถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ตามลำดับ ส่วนมีการกำหนดระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไว้อย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.2 ด้านสภาพแวดล้อมของนโยบาย พบว่า โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยหน่วยงาน มีคำสั่งแต่งตั้งผู้ปฏิบัติงานหรือผู้รับผิดชอบงานกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ หน่วยงาน ติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานอื่นด้วยความถูกต้อง รวดเร็วและต่อเนื่อง และหน่วยงานได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติตามนโยบาย กระบวนการยุติธรรมทางเลือก ตามลำดับ ส่วนการสื่อสารภายในหน่วยงาน มีความถูกต้องรวดเร็วและต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.3 ด้านสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง พบว่า โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยประชาชนได้รับผลประโยชน์จากนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกโดยตรง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ หน่วยงานมีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับการยอมรับ และหน่วยงานอื่น ๆ ให้การยอมรับและสนับสนุนในนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือก ตามลำดับ ส่วนนโยบาย กระบวนการยุติธรรมทางเลือก เป็นนโยบายที่ได้รับการสนับสนุนจากนักการเมืองหรือรัฐบาล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.4 ด้านความสามารถของหน่วยงาน พบว่า โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยผู้ปฏิบัติตามนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือก มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของนโยบาย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีเจ้าหน้าที่สำหรับปฏิบัติตามนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่เพียงพอ และผู้ปฏิบัติตามนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือก มีทัศนคติที่ดีและมีความผูกพันกับนโยบาย ตามลำดับ ส่วนมีอุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ และเทคโนโลยี สำหรับการปฏิบัติตามนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือก ที่เพียงพอและเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. ผลการศึกษาประสิทธิผลในการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไปปฏิบัติ ในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรจังหวัดชุมพร พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

ทั้ง 2 ด้าน พบว่า มีประสิทธิผลอยู่ในระดับมากทั้งสองด้าน คือ ด้านการเสริมสร้างและพัฒนาชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในการแก้ไขระดับข้อพิพาทในชุมชน และด้านการพัฒนา และเสริมสร้างกระบวนการยุติธรรมทางเลือกภายใต้บทบาทภารกิจของหน่วยงาน ตามลำดับ ซึ่งสรุปผลการวิจัยเป็นรายด้านได้ดังนี้

3.1 ด้านการเสริมสร้างและพัฒนาชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในการแก้ไขระดับข้อพิพาทในชุมชน พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีการพัฒนาอาสาสมัครไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ มีการส่งเสริมการจัดการความขัดแย้งของชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน และมีการพัฒนาอาสาสมัครในงานชุมชนมวลชนสัมพันธ์ ตามลำดับ ส่วนมีการจัดตั้งและดำเนินงานศูนย์ยุติธรรมชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3.2 ด้านการพัฒนา และเสริมสร้างกระบวนการยุติธรรมทางเลือกภายใต้บทบาทภารกิจของหน่วยงาน พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการไกล่เกลี่ยในคดีความผิดอันยอมความได้ในสถานีตำรวจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการไกล่เกลี่ยในคดีความผิดทุ โทษในสถานีตำรวจ และมีการไกล่เกลี่ยระดับข้อพิพาทในศาลอย่างยุติธรรมตามลำดับ ส่วนมีการนำยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาประยุกต์ใช้ในเรือนจำ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

4. ผลการศึกษาการเปรียบเทียบประสิทธิผลในการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไปปฏิบัติ ในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรจังหวัดชุมพร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของข้าราชการตำรวจ จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และระดับชั้นยศ พบว่า

4.1 ข้าราชการตำรวจในพื้นที่สถานีตำรวจภูธรจังหวัดชุมพรเพศชายกับเพศหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลในการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไปปฏิบัติ โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยข้าราชการตำรวจเพศหญิงมีความคิดเห็นมากกว่าเพศชาย

4.2 ข้าราชการตำรวจในพื้นที่สถานีตำรวจภูธรจังหวัดชุมพรที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลในการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไปปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และจากการทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีของ Scheffe' พบว่า ข้าราชการตำรวจในพื้นที่สถานีตำรวจภูธรจังหวัดชุมพรที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลในการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไปปฏิบัติ โดยรวมแตกต่างกัน โดยข้าราชการตำรวจที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่างจากข้าราชการตำรวจที่มีอายุต่ำกว่า 35 ปี อายุ 35-45 ปี และอายุ 46-55 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

4.3 ข้าราชการตำรวจในพื้นที่สถานีตำรวจภูธรจังหวัดชุมพรที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลในการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือก

ไปปฏิบัติ ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ข้าราชการตำรวจที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลในการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไปปฏิบัติ ไม่แตกต่างกัน

4.4 ข้าราชการตำรวจในเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรจังหวัดชุมพรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลในการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไปปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และจากการทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีของ Scheffe' พบว่า ข้าราชการตำรวจในเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรจังหวัดชุมพรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลในการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไปปฏิบัติ โดยรวมแตกต่างกัน โดยข้าราชการตำรวจที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่างจากข้าราชการตำรวจที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

4.5 ข้าราชการตำรวจในเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรจังหวัดชุมพรระดับชั้นประทวน และชั้นสัญญาบัตร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลในการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไปปฏิบัติ โดยรวมไม่แตกต่างกัน

5. ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการนำนโยบายไปปฏิบัติ กับประสิทธิผลของการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไปปฏิบัติ ในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรจังหวัดชุมพร พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการวิเคราะห์แยกเป็นภาพรวมรายด้าน พบว่า ปัจจัยการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้ง 4 ปัจจัย มีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปน้อย ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความสามารถของหน่วยงาน ลักษณะของนโยบาย และสภาพแวดล้อมของนโยบาย ตามลำดับ

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายผลตามลำดับของวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาประสิทธิผลในการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไปปฏิบัติ ในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรจังหวัดชุมพร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีการการพัฒนาอาสาสมัครใกล้เคียงข้อพิพาทในชุมชน มากที่สุด รองลงมาคือ มีการส่งเสริมการจัดการความขัดแย้งของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมทางเลือกเป็นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยการจัดให้คู่กรณีมาพบกันโดยมีคนกลางเป็นผู้ช่วยหาข้อสรุปในการแก้ไขปัญหา

ความขัดแย้งดังกล่าว ซึ่งตำรวจจังหวัดชุมพรได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี เพราะได้มีการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับกระบวนการยุติธรรมด้วยการมีส่วนร่วมจากประชาชน อีกทั้งยังมีการขับเคลื่อนการทำงานเชิงรุกแบบป้องกันเพิ่มขึ้น เช่น การทำความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเครือข่ายยุติธรรมชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ (2551) ที่ได้ให้แนวคิดไว้ว่า กระบวนการยุติธรรมทางเลือกคือการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับกระบวนการยุติธรรมด้วยการมีส่วนร่วมจากประชาชน นอกจากวิธีการไกล่เกลี่ยและการใช้อนุญาโตตุลาการแล้ว ปัจจุบันยังมีการขับเคลื่อนการทำงานเชิงรุกแบบป้องกันเพิ่มขึ้น เช่น การจัดตั้งและดำเนินงานของสำนักงานยุติธรรมจังหวัด การทำความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเครือข่ายยุติธรรมชุมชน การเสนอร่าง พ.ร.บ.ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นสอบสวนโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตลอดจนแนวคิดในการนำระบบลูกขุนมาใช้ ส่วนโธมัส มุลฮีม (Thomas Mulhem, 2006 อ้างถึงใน กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, 2551) ได้เสนอแนวปฏิบัติจากการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางเลือกในสหรัฐอเมริกาว่า “ในกรณีที่เกิดความขัดแย้งและคดีความที่ไม่อาจหาข้อสรุปได้ง่ายนัก รัฐควรพิจารณาเลือกใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกใดๆ ก็ตามที่มีความเหมาะสมต่อกรณีนั้น และเป็นวิธีการที่สาธารณะชนยอมรับในความยุติธรรม รวมทั้งจะต้องเป็นการเกิดประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาทั้งระบบโดยเฉพาะเรื่องการสร้าง ความพึงพอใจให้ทุกฝ่าย ระยะเวลาที่ใช้ และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น” นอกจากนี้แผนพัฒนาสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2550-2554 รวมทั้งแผนปฏิบัติราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดพันธกิจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในด้านการส่งเสริมให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม โดยดำเนินงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ทั่วประเทศเพื่อสร้างความร่วมมือที่ดีระหว่างประชาชนกับตำรวจ รวมทั้งทำให้เกิดการรวมตัวของประชาชนในชุมชน เพื่อป้องกันปัญหาในพื้นที่

2. ผลการศึกษาการเปรียบเทียบประสิทธิผลในการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไปปฏิบัติ ในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรจังหวัดชุมพร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของข้าราชการตำรวจ พบว่า ข้าราชการตำรวจในพื้นที่สถานีตำรวจภูธรจังหวัดชุมพรที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลในการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไปปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เนื่องจากข้าราชการตำรวจเป็นผู้ปฏิบัติตามนโยบาย ย่อมรู้ดีว่านโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกนั้น มีประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด ซึ่งจากผลการวิจัยครั้งนี้ ได้ค้นพบว่า ข้าราชการตำรวจที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลในการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไปปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนข้าราชการตำรวจในพื้นที่สถานีตำรวจภูธรจังหวัดชุมพร

ที่มีสถานภาพสมรสและมีระดับชั้นยศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลในการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไปปฏิบัติ โดยรวมไม่แตกต่างกัน

3. ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการนำนโยบายไปปฏิบัติ กับประสิทธิผลของการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไปปฏิบัติ ในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรจังหวัดชุมพร พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการวิเคราะห์แยกเป็นภาพรวมรายด้าน พบว่าปัจจัยการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้ง 4 ปัจจัย ได้แก่ ลักษณะของนโยบาย สภาพแวดล้อมของนโยบาย สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความสามารถของหน่วยงาน มีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เนื่องจากนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกเป็นนโยบายระดับชาติ จนถึงระดับภูมิภาค เพื่อเป็นกลไกที่สำคัญในการส่งเสริมการลดปริมาณคดีที่เข้าสู่ศาลและสนับสนุนให้การระงับปัญหาอาชญากรรม และข้อพิพาทที่เกิดขึ้นมีความรวดเร็ว และเป็นธรรม โดยมีรูปแบบ หรือวิธีการที่หลากหลาย เช่น วิธีการใช้อำนาจตุลาการในการตัดสินคดี วิธีการไกล่เกลี่ยโดยมีสื่อกลาง หรือการเจรจาต่อรองแบบไม่เป็นทางการและด้วยความสมัครใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของนโยบาย สภาพแวดล้อม สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความสามารถของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่ง กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ (2551) ได้กล่าวถึงแนวปฏิบัติในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางเลือกว่า “วิธีการระงับข้อพิพาทนั้น รัฐอาจจะกระทำได้หลายวิธีการ โดยในแต่ละประเทศหรือแต่ละรัฐก็ใช้วิธีการระงับข้อพิพาทที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ เนื่องจากองค์ประกอบหรือปัจจัยหลายประการ ได้แก่ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สังคม การเมือง เป็นต้น” นอกจากนี้ สเตียร์ส (Steers, 1977 อ้างถึงใน ภรณ์ มหามนต์, 2539 : 45-46) ยังได้กล่าวว่า ตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์การ คือ ลักษณะขององค์การประกอบด้วย โครงสร้าง บทบาทของเทคโนโลยี ลักษณะของสภาพแวดล้อมของงาน ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ และสภาพแวดล้อมภายในองค์การ และประการสุดท้ายคือ ลักษณะของบุคคลในองค์การ สอดคล้องกับแนวคิดของ วรเดช จันทรศร (2537 : 103-105 อ้างถึงใน ทวีศักดิ์ จันทรโชติ, 2549 : 30-32) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติว่า ได้แก่ บรรทัดฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย กระบวนการติดต่อสื่อสาร กิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผล ลักษณะของหน่วยงานปฏิบัติ ทรัพยากร สภาพทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม และความร่วมมือและสนับสนุนจากผู้ปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ข้าราชการตำรวจในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรจังหวัดชุมพร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลในการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไปปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก และจากผลการวิจัยครั้งนี้ ยังค้นพบอีกว่า มีปัจจัย 4 ประการ ที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไปปฏิบัติ นั่นก็คือ ลักษณะของนโยบาย สภาพแวดล้อมของนโยบาย สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความสามารถของหน่วยงาน ดังนั้น เพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไปปฏิบัติ สามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านลักษณะของนโยบาย ควรมีการกำหนดระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไว้อย่างชัดเจน
2. ด้านสภาพแวดล้อมของนโยบาย ควรเปิดโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในหน่วยงานทั้งในแนวดิ่งและแนวนอน
3. ด้านสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง นโยบายกระบวนการยุติธรรม ควรได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล หรือนักการเมืองให้มากกว่านี้
4. ด้านความสามารถของหน่วยงาน ควรจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ และเทคโนโลยี สำหรับการปฏิบัติตามนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือก ให้เพียงพอและเหมาะสม

ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

1. ควรมีการเผยแพร่ความรู้ และประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจแก่ประชาชน ถึงผลเสียหายที่เกิดจากปัญหาการกระทำผิดข้อขัดแย้งและข้อพิพาท
2. ควรมีการจัดตั้งและดำเนินงานศูนย์ยุติธรรมชุมชนเพิ่มมากขึ้น
3. ควรมีขยายเครือข่ายยุติธรรมชุมชนเพิ่มมากขึ้น
4. ควรมีการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ในคดีอาญาเล็กน้อยและเยาวชนด้วยวิธีประชุมกลุ่มครอบครัว
5. ควรมีการฝึกอบรม คัดสรร และพัฒนาเจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน และประชาชน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีศักยภาพ และทักษะในการลดข้อขัดแย้ง ข้อพิพาท โดยมีแรงจูงใจและค่าตอบแทนที่เหมาะสมในการทำงาน

6. ควรส่งเสริมให้ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเครือข่ายยุติธรรมชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมหรือมีบทบาทในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชนและการดำเนินงานของกระบวนการ ยุติธรรมทางเลือกอื่นๆ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

7. ควรส่งเสริมและพัฒนากลไกการติดตามประเมินผลการดำเนินการไกล่เกลี่ยประนอม ข้อพิพาทอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง โดยให้ชุมชน องค์กรท้องถิ่นและเครือข่ายยุติธรรมชุมชน เข้ามามี ส่วนร่วมหรือมีบทบาทในการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการยุติธรรมทางเลือก รวมถึงผู้บริหารหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ได้รับทราบความคิดเห็นที่เป็น อิสระและหลากหลายมากขึ้น ซึ่งอาจจะส่งผลให้การศึกษาเกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยที่แท้จริง ที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการนำนโยบายกระบวนการ ยุติธรรมทางเลือกไปปฏิบัติ เพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ไข ปรับปรุง และเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป

3. ควรมีการศึกษาวิจัยปัญหา และอุปสรรค ในการดำเนินงานตามนโยบายกระบวนการ ยุติธรรมทางเลือก เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป